

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Sankcja kredytu darmowego

Dr Tadeusz Biątek, Prezes ZBP

Sankcja kredytu darmowego – dlaczego pojawił się ten problem?

- Sankcja kredytu darmowego (SKD) została przewidziana w ustawie o kredycie konsumenckim z 2011 r. (ukk).
- Art. 45 ukk przewiduje, że w wyniku naruszenia przez kredytodawcę szeregu wymogów dot. treści umowy konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu.
- Problem sankcji kredytu darmowe (SKD) wynika z dwóch zasadniczych przyczyn:
 - **Konstrukcji prawnej SKD w ustawie o kredycie konsumenckim (art. 45 ukk), która umożliwia „automatyczne” zastosowanie sankcji za każde naruszenie;**
 - **Aktywności firm odszkodowawczych, które instrumentalnie wykorzystują obecną konstrukcję prawną SKD, chcą stworzyć kolejny wehikuł do masowego kwestionowania umów kredytowych.**

Sankcja kredytu darmowego – sankcje za naruszenie przepisów o kredycie konsumenckim w innych państwach członkowskich UE

- Jak uregulowane są sankcje w innych PCzł. UE:
 - Analizowano **sposób implementacji art. 23 dyrektywy 2008/48/WE** o kredycie konsumenckim;
 - Analiza objęła **26 PCzł UE**;
 - W okresie 8-24 maja br. Związek przeprowadził także pogłębione **konsultacje z członkami Europejskiej Federacji Bankowej** w ramach której uzyskał odpowiedzi **11 federacji**, w tym **10 PCzł UE** (Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Włochy, Luxemburg, Portugalia, Rumunia, Hiszpania oraz Wielka Brytania);

Art. 23 dyrektywy 2008/48/WE **nie wskazuje konkretnego sposobu implementacji** przepisu o sankcji; jest to **indywidualna decyzja PCzł**; dyrektywa wskazuje jedynie, że *przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.*

Sankcja kredytu darmowego – sankcje za naruszenie przepisów o kredycie konsumenckim w innych państwach członkowskich UE - wnioski

- **Tylko w PL jest tak szeroki zakres sankcji**, tj: ilości obowiązków objętych SKD oraz dolegliwości sankcji (kredyt darmowy).
- W UE istnieją trzy modele: **sankcja administracyjna** (odpowiednik kary UOKiK), **sankcja cywilna** (podobne do SKD) albo **model mieszany** (m.in. w PL).
- W krajach gdzie występuje sankcja cywilna, co do zasady:
 - Obejmuje **tylko istotne obowiązki** – mające wpływ na decyzje klienta i jego sytuację finansową;
 - Sama **dolegliwość jest mniejsza** np. poprzez ograniczenie wysokości odsetek do odsetek ustawowych;

Powyższe wskazuje, że obecne polskie rozwiązania dotyczące SKD są niezgodne z zasadą proporcjonalności i sektor bankowy zdecydowanie postuluje aby **model SKD uległ modyfikacji**.

Brak proporcjonalności SKD - przyczyny

- SKD może być skutkiem naruszenie nawet **blahego obowiązku** informacyjnego.
- Uchybienie kredytodawcy **nie musi negatywnie wpływać na sytuację ekonomiczną** konsumenta.
- W art. 45 ukk **nie przewidziano miarkowania tej sankcji.**
- **SKD została wprowadzona 13 lat temu w odmiennych realiach prawno-regulacyjnych.** Od tego czasu wprowadzono szereg rozwiązań ograniczających możliwość nadużyć na rynku kredytów konsumenckich.
- Cały rynek tzw. consumer finance uległ **konsolidacji i profesjonalizacji** i został objęty nadzorem (wcześniej firmy pożyczkowe działały na zasadzie pełnej swobody działalności gospodarczej).

Brak proporcjonalności SKD – skutki - sprawy sądowe

- SKD stają się **coraz częstszym przedmiotem postępowań sądowych**:
 - obecnie jest ok. **18 mln kredytów** konsumenckich;
 - szacujemy, że obecnie **w sądach znajdują się ok 10 tys. spraw**;
 - przy czym w 2021 r. odnotowanych było ok 100-200 spraw. **Tendencja wzrostowa jest zatem bardzo wyraźna.**
- Zarzuty podnoszone przez wyspecjalizowane podmioty są **błahę**, ale często **również absurdalne**, przez co całkowicie **wypaczają sens regulacji, która miała chronić konsumentów**. W pozwach podnosi się chociażby, że:
 - brak informacji o adresie do doręczeń elektronicznych (gdy bank nie miał takiego obowiązku);
 - błędna informacja o organie nadzoru (zamiast Prezesa UOKiK bank wskazał „tylko” UOKiK);
 - zamiast wymienienia w umowie opłat i kosztów - odwołanie się „tylko” do „Tabeli opłat i prowizji”;
 - niedookreślona klauzula o zmiennej stopie oprocentowania kredytu, podczas gdy w umowie wyjaśniono, że zmiana stopy oprocentowania uzależniona jest od zmiany wskaźników określanych przez NBP, jak również czym są odsetki maksymalne i jaka może być ich wysokość.

Brak proporcjonalności SKD – skutki – agresywne praktyki firm odszkodowawczych

- Co istotne, **sami klienci nie zgłaszają masowo roszczeń** z tytułu SKD.
- To **firmy odszkodowawcze prowadzą agresywną politykę akwizycyjną** poszukując klientów, którzy mają lub mieli kredyt. Kierują się przy tym zasadą: **daj nam umowę, a my w niej coś znajdziemy !!!**
- Nie ma przy tym znaczenia, czy klient był z kredytu niezadowolony albo czy „znalezione” przez firmę naruszenia **miały jakikolwiek negatywny wpływ** na jego sytuację ekonomiczną.
- Roszczenia wynikające z SKD stają się także **coraz częściej przedmiotem skupowania** przez firmy odszkodowawcze; zdarzają się przykłady nabywania takich wierzytelności za 10-20% ich wartości.
- **Sądy dostrzegły** zjawisko instrumentalnego wykorzystywania SKD i **zaczęły oddalać** tego typu powództwa. Jednak **fala pozwów obciąża wymiar sprawiedliwości**.

Brak proporcjonalności SKD – skutki – agresywne praktyki firm odszkodowawczych

- Należy wskazać wprost – tzw. **firmy odszkodowawcze upatrują w SKD szansy na dość łatwe źródło dochodów.**
- Prowadzą **agresywne kampanie reklamowe** (Facebook, Instagram), w których przekonują klientów, że każdą umowę można podważyć.
- Firmy odszkodowawcze informując o sankcji kredytu darmowego, nazywają je „**nowym produktem w ofercie**”.

Tym samym, **Związek chciałby wyrazić zdecydowany sprzeciw** wobec utrzymywania rozwiązań prawnych, które:

- wykorzystywane są przez podmioty, które kosztem konsumenta, poprzez **instrumentalne wykorzystanie przepisów** dotyczących SKD, **dążą wyłącznie do maksymalizacji zysku.**
- zaburzają właściwe funkcjonowanie rynku kredytu konsumenckiego i mogą **destabilizować funkcjonowania całego rynku finansowego.**

Brak proporcjonalności SKD – działania - postulaty

- W dniu 2 lipca br. ZBP skierował pismo do MS, UOKiK, MF oraz KNF wraz z kierunkową propozycją zmian legislacyjnych.
Główne wskazane postulaty to:
 - wskazanie, że roszczenie wynikające z art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim **nie może być przedmiotem swobodnej sprzedaży;**
 - doprecyzowanie, że naruszenie obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę **musi mieć negatywny wpływ na sytuację finansową kredytobiorcy i przez to mieć wpływ na decyzję konsumenta o zawarciu umowy;**
 - **ograniczenie katalogu informacji objętych SKD tylko do tych istotnych,** mających negatywny wpływ na sytuację finansową kredytobiorcy;
 - ustalenie **proporcjonalnych sankcji** w zależności do istotności naruszanych obowiązków;
 - wprowadzenie dla tego typu spraw **stałej stawki kosztów zastępstwa procesowego niezależnej od WPS.**

Jako sektor bankowy wskazaliśmy także na pilną potrzebę zmiany tych przepisów, którą należałoby ją przeprowadzić niezależnie od implementacji nowej dyrektywy o kredycie konsumenckim (tzw. CCD2), przewidzianej na 2026 r.

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Związek Banków Polskich

Ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

dr Tadeusz Białek

Prezes ZBP

tadeusz.bialek@zbp.pl

www.zbp.pl